

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ALYTAUS PATAISOS NAMUS

2016-11-21 Nr. 4D-2016/1-969
Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2016 m. birželio 29 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Alytaus pataisos namų pareigūnų veikimo (neveikimo), Alytaus pataisos namuose galimai nesudarant tinkamų laikymo sąlygų, neužtikrinant parduotuvėje parduodamų prekių asortimento ir kainų, bei kitaip galimai pažeidžiamų Pareiškėjo teisių (toliau vadinama – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

„[...] Aš bausmę atlikinėjau Marijampolės pataisos namuose, iš kurių pagal gydytojų komisijos sprendimą kaip sunkus ligonis buvau pervežtas į Alytaus pataisos namų Socialinės globos sektorių [toliau vadinama – Socialinės globos sektorius]. Į jį atvykau 2015 m. sausio 13 d. [...] Maisto produktai vagiami iš valgyklos kilogramais, o už tai atsakingi asmenys [...] įrodinėja, kad maistas yra kokybiškas, ir t. t. Ne kartą buvo kreiptasi į Alytaus pataisos namų direktorių, kuris bando visokiais būdais dengti šią nusikalstamą veiką, prisidengdamas slaugytojų (seselių) pagalba, kurios savo parašu tvirtina atitinkamame žurnale, kad maistas kokybiškas ir galima jį išduoti, nors visa tai melas [...]. Kopūstai būna supuvę ir leidžia baisų kvapą, agurkai taip pat, dėl to ne kartą teko atsisakyti maisto davinio ir likti nevalgius. Visi nusiskundimai ir jų duoti atsakymai neatitinka tikrovės, o [...] skundai nukreipiami tretiems asmenims, tai bendrovei, kuri negamina ir neišdavinėja maisto ir randasi Kaune. [...] Dar administracijai padeda nuslėpti visą tą nusikalstamą veiką ir Alytaus visuomenės sveikatos centras bei veterinarijos tarnyba, kuri savo parašais patvirtina, kad jokių nusižengimų nenustatyta.

Ne kartą buvo Alytaus visuomenės sveikatos centras dėl skundų apie negeras laikymo sąlygas [...]. Miegamasis neturi jokios ventiliacijos, langai prasiveria taip, kad degtukų dėžutė vos telpa, aš sergu lėtinėmis ligomis [...] ir tiesiog dūstu nuo oro trūkumo. [...].

Poilsio kambario taip pat nėra ir televizorius pakabintas ant sienos tai tik dėl atsiskaitymo prieš kitus, jog yra suteikta galimybė matyti programas ir žinias, o iš tikro neįmanoma žiūrėti. Koridoriaus plotas yra apie 1,9 m, net atsisėsti nėra kur, o ką kalbėti apie garsą, jei neįmanoma girdėti, nes žmonės koridoriuje kalbasi, be to, ir jei garsiau paleidi televizorių, iš gretimų sekcijų gauni perspėjimą. Todėl daug įvyksta konfliktų bei jaučiasi pastovi įtampa. Ne kartą buvo kreiptasi į direktorių dėl poilsio kambario, tai išgirsti atsakymą, kad reikia džiaugtis, jog išvis dar davė tokį televizoriuką. Būryje laikomos dvi sekcijos tuščios, viena 8 vietų, kita skirta sunkesniems ligoniams, 5 vietų. Tačiau invalidų nekelia, nes sako: nėra vietų. [...].

Reabilitacinio kambario taip pat nėra, tai bėgimo takelis numestas laiptų aikštelėje, kitų jokių inventoriaus, reikalingų priemonių nėra. Norintys truputį pasimankštinti su svarmenimis (štanga, ganteliai ir kita įranga) privalėjo įsigyti už cigaretes ir narkotikus [...]. Administracija pasakė, kad nėra galimybės aprūpinti reikiamu inventoriu, gaunate pensijos ir galite geležius

pirktis, darbo zonoje padarytus už atitinkamas kainas. Tai vėl kyla tarp nuteistųjų banga nepasitenkinimo, nes kas neduoda atitinkamą kiekį cigarečių, tas negali naudotis metalu, kad pasimankštinti. Manau, kad tokie elementarūs dalykai turėtų būti tenkinant neįgaliųjų poreikius.

Duše nėra turėklo, kad galėtų ne tik su vežimėliu normaliai nuvažiuoti prie dušo kabinos, bet ir tie, kas nepaeina be vaikštytės, įsikibę galėtų nueiti maudytis. Žmonės griūva, kenčia skausmus [...]. Koridoriuje taip pat nėra turėklų, kas apunkina judėjimą ir saugiai gali sustabdyti nuo kritimo turinčiam negalią judėjimo bei apunkina atsistojimą, nes nėra kur įsikibti.

Šiukšliadėžėms maišai išduodami kas 3 mėnesius, ir todėl vėl paprašius maišų, išgirsti atsakymą, kad galima parduotuvėje įsigyti. Klozetui plauti taip pat patys turime pirkti“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

Pareiškėjas rašo, kad Marijampolės pataisos namuose turėjo *gyvatuką* stiklinei (puodeliui) vandens užvirti, pasišildyti ir už jį nereikėjo mokėti, nes neatitiko reikalavimų, kad būtų įmanoma apskaičiuoti suvartotą elektros energiją. Tą patį *gyvatuką* atsivežė į Alytaus pataisos namus, kurį čia užregistravo ir už jį „pradėjo atskaitinėti po du litus per mėnesį, tai tarifas kaip gero virdulio“. Jam buvo paaiškinta, kad pagal galingumą vandens šildytuvai atitinka reikalavimus.

„Kas bevyktų įkalinimo įstaigoje, viskas bandoma nuslėpti, nors ir kreipiuosi į atitinkamus pareigūnus. Jei neima maisto, informuoja būrio viršininką, kad tai blogas maistas, tačiau būrio viršininkas nesiima jokių priemonių (nesurašo tarnybinio pranešimo, kad nuteistieji nevalgė, nebando informuoti aukštesniųjų pareigūnų, o nedelsiant skambina valgyklos vedėjai ir įspėja apie incidentą, kad ta savo ruožtu pasiruošę atsakymą dėl vieno ar kito klausimo).“

Pasak Pareiškėjo, būrio viršininkas žino, kurie nuteistieji vartoja narkotines medžiagas, tačiau prieš juos nesiima jokių priemonių. Be to, pareigūnai per vaizdo stebėjimo kameras nemato, kas vyksta koridoriuje.

Pareiškėjo teigimu, Alytaus pataisos namų direktorius K. Jasmontas kategoriškai atsisako kontroliuoti parduotuvės veiklą, susijusią su prekių asortimentu ir jų kainomis. Kainos nuolat kyla, taip pat nebegalima įsigyti tam tikrų prekių (pusgaminių, šaldytų mėsos gaminių, sauso dezodoranto, maitinimo elementų rankiniams laikrodžiams). Pareiškėjas mano, kad kai kurių prekių galiojimo laikas būna pasibaigęs; be to, imamas užstatas už tarą, tačiau už ją pinigai negražinami.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo įvertinti pareigūnų daromus pažeidimus.

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Pareiškėjas kartu su Skundu pateikė:

- 4.1. Alytaus pataisos namų 2016 m. gegužės 2 d. raštą Nr. 363-407, kuriame nurodoma:

„Informuojame, kad Jūsų 2016-04-07 pareiškimo nagrinėjimo metu faktinių duomenų apie tai, kad Alytaus pataisos namų pareigūnai pažeistų šiuo metu galiojančius teisės aktus, nenustatyta.

Alytaus pataisos namų Kriminalinės žvalgybos skyriuje nėra negauta duomenų apie galimai padarytą nusikaltimą ar drausmės pažeidimą, susijusį su maisto grobstymu ar panašia netiesėta veika.

Alytaus pataisos namų pareigūnai netoleruoja neteisėto disponavimo narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis įstaigoje. Jeigu nuteistajam yra žinoma, kurie asmenys vartoja narkotines ar psichiką veikiančias medžiagas, vykdo nusikalstamas ar drausminio pobūdžio veikas, šiuos faktus jie bet kada gali pranešti administracijai, apie nuteistuosius, užsiimančius neteisėtu disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, yra renkama informacija, kuri yra tikrinama ir analizuojama. Pasitvirtinus informacijai tokie nuteistieji perkeliama į kitus lokalinius sektorius, kur sudaromos kliūtys užsiimti nusikalstama veikla. Taip pat, nustačius, kad 2 būrio kurie nors nuteistieji įgyja draudžiamus nuteistiesiems turėti daiktus permetimais iš kitų lokalinių sektorių

ar laisvės, bus imtasi drausminio poveikio priemonių.

Pareiškimo dalyje dėl netinkamo nuteistųjų maitinimo informuojame, kad maitinimo paslaugas teikia UAB „A“, kuri 2016-04-28 Kriminalinės žvalgybos skyriui pateikė pažymą Nr. 1006, todėl pridėdame jos kopiją susipažinimui“;

4.2. Alytaus pataisos namų 2016 m. gegužės 9 d. raštą Nr. 363-469, kuriame nurodoma:

„Alytaus pataisos namų Kriminalinės žvalgybos skyriuje nėra gauta duomenų apie galimai padarytą nusikaltimą ar drausmės pažeidimą, susijusį su maisto grobstymu iš nuteistųjų valgyklos ar panašia netiesėta veika.

Taip pat informuojame, kad Alytaus pataisos namuose vykdomas 2015–2016 metų Nusikalstamų veikų, susijusių su sukčiavimais, užkardymo, prevencinių bei profilaktinių priemonių planas. Būtent šio plano pagrindu 2015 gruodžio pradžioje ir buvo suformuotas 18 būrys – nuteistųjų, linkusių sukčiauti telefonu (8 lokalinis sektorius). Šiame sektoriuje, kaip ir 2 būryje, yra įrengti mobiliojo ryšio slopintuvai, todėl mobilusis ryšys yra blokuojamas, nors pagal turimą informaciją 18 būryje yra keletas vietų, kur slopintuvai neveikia. Visa informacija apie galimai vykdomas nusikalstamas veikas, susijusias su sukčiavimais telefonu, yra kaupiama ir realizuojama vykdant kriminalinę žvalgybą. [...]

Taip pat informuojame, kad Alytaus pataisos namų vidinė teritorija (taip pat, ribotai, ir išorinė teritorijos dalis) stebima įrengtomis vaizdo kameromis, kurios fiksuoja nuteistųjų veiksmus ir įvykius ištisa parą. Vaizdo kameros neišjunginėjamos. Jas stebi paskirti pareigūnai įvairiuose kontrolės patikrinimo postuose, kur įrengta stebėjimo sistema. Apie galimai padarytas nusikalstamas veikas ar pažeidimus, užfiksuotus stebėjimo kameromis, nedelsiant informuojami atsakingi pareigūnai.

Pataisos namų administracija neturi jokių duomenų, kad Alytaus pataisos namuose yra pažeidinėjamos Jūsų teisės.

Gavus duomenų, kad Jums 2 būryje grės bet kokio pobūdžio pavojus sveikatai ar gyvybei, bus imtasi priemonių neteisėtai veikai užkardyti. Jūs šiuo metu bausmę įstaigoje atlikinėjate saugiai.

2016-04-25 pareiškimo dalyje dėl netinkamo nuteistųjų maitinimo informuojame, kad maitinimo paslaugas teikia UAB „A“, kuri 2016-05-09 Kriminalinės žvalgybos skyriui pateikė pažymą Nr. 1012, todėl pridėdame jos kopiją susipažinimui.“

Dėl nuteistųjų disponavimo narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis nurodoma analogiška informacija, kuri pateikta ir Alytaus pataisos namų 2016 m. gegužės 2 d. rašte Nr. 363-407.

5. Seimo kontrolierius 2016 m. liepos 14 d. raštu Nr. 4D-2016/1-969/3D-2064 kreipėsi į Alytaus pataisos namų direktorių, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2016 m. rugpjūčio 25 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. rugpjūčio 23 d. Alytaus pataisos namų raštą Nr. 8-10072 „Dėl informacijos pateikimo“ ir papildomus dokumentus, kuriuose nurodoma:

5.1. 2016 metais Alytaus pataisos namuose vagysčių iš pataisos namų valgyklos neužfiksuota. Pareiškėjo visi skundai dėl galimų vagysčių iš pataisos namų valgyklos buvo iširti, atsakymai jam pateikti.

5.2. Kiekvieno maitinimo metu leidimą išduoti valgykloje pagamintą maistą suteikia pataisos namų direktoriaus budintysis padėjėjas, remdamasis Sveikatos priežiūros tarnybos darbuotojų juslinio patikrinimo rezultatais, įrašytais Pagaminto maisto kokybės žurnale. 2016 metais atveju, kad įstaigos valgykloje paruoštas arba išduodamas maistas neatitiktų keliamų reikalavimų, nebuvo užfiksuota. Alytaus valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba Alytaus pataisos namuose esančią valgyklą 2016 metais tikrino: 2016 m. kovo 16 ir 29 dienomis, 2016 m. gegužės 3 d., 2016 m. liepos 7 ir 28 dienomis. 2016 m. kovo 16 d., 2016 m. gegužės 3 d., 2016 m. liepos 28 d.; patikrinimų metu pažeidimų nenustatyta. 2016 m. kovo 29 d. patikrinimo metu nustatyta, kad dėl neefektyvios ventiliacijos patalpose veisiasi pelėsis, reikalingas tualetų patalpų remontas, izoliatoriui skirtų kai kurių arbatos termosų vidus surūdijęs, sunkiai valomas, nepateikta duomenų

apie savikontrolės sistemą ir ją vykdančius asmenis. 2016 m. gegužės 3 d. patikrinimo metu nustatyta, kad dietinį maitinimą gaunantiems nuteistiesiems yra skiriami tik švieži obuoliai, nors teisės aktai numato skirti šviežius vaisius.

5.3. Pareiškėjas, atlikdamas laisvės atėmimo bausmę 10-ojo lokalinio sektoriaus Neįgaliųjų nuteistųjų būryje (vadinamajame Socialinės globos sektoriuje), aktyviai nesportuoja, nors turi galimybę sportui skirtose vietose tai daryti nuolat.

5.4. Socialinės globos sektoriuje gyvenantiems nuteistiesiems sudarytos sąlygos sportuoti / mankštintis naudojantis šiame lokaliniame sektoriuje esančiu, įstaigai priklausančiu sportiniu inventoriu: štangomis, grifais, skersiniu, lygiagretėmis, specialiu sporto įrenginiu kojoms stiprinti / mankštinti, įrenginiu nugarai ir krūtinei mankštinti, suoliuku svoriams kilnoti gulomis, svarmenimis, bėgimo takeliu ir naujai įrengta krepšinio lenta. Socialinės globos sektoriaus kieme rašto rengimo dienomis įrengiama pavėsinė su lauko baldais stalo žaidimams žaisti ar šiaip pasėdėti gryname ore.

5.5. Iš Socialinės globos sektoriaus nuteistųjų prašymų sudaryti sąlygas sportuoti / mankštintis negauta.

5.6. Nors nuteistųjų materialinio buitinio aprūpinimo normos nenumato nuteistųjų aprūpinimo šiukšlių maišais (tik viena šiukšlių dėžė gyvenamajai patalpai), bet Alytaus pataisos namų Socialinės globos sektoriui kas mėnesį yra išrašomi (ir išduodami) maišai šiukšlėms, kuriuos būrio tvarkdarys paskirsto gyvenamosioms patalpoms, taip pat išduodamos priemonės sanitariniams mazgams valyti.

5.7. Šiuo metu Pareiškėjas neturi elektros prietaisų, kuriais naudojantis turi būti mokamas mokestis už elektros energijos sunaudojimą. Pareiškėjo turėtas elektrinis vandens šildytuvas nurašytas balandžio 11 dieną.

5.8. Nuteistųjų turimi elektros prietaisai apmokestinami pagal Suimtųjų ir nuteistųjų naudojamų daiktų elektros energijos sąnaudų apskaičiavimo ir išlaidų už sunaudotą elektros energiją apmokėjimo taisykles, patvirtintas Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2016 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-108 „Dėl Suimtųjų ir nuteistųjų naudojamų daiktų elektros energijos sąnaudų apskaičiavimo ir išlaidų už sunaudotą elektros energiją apmokėjimo taisyklių patvirtinimo“.

5.9. Alytaus pataisos namų Socialinės globos sektorius stebimas penkiomis vaizdo kameromis: gyvenamųjų patalpų koridoriuje – 2 vaizdo kameros, laiptinėje – 1 vaizdo kamera, lokalinio sektoriaus kieme – 2 vaizdo kameros.

5.10. Alytaus pataisos namų vidinė teritorija (taip pat, ribotai, ir išorinė teritorijos dalis) stebima įrengtomis vaizdo kameromis, kurios fiksuoja nuteistųjų veiksmus ir įvykius visą parą. Vaizdo kameros neišjungiamos. Vaizdo kameras stebi paskirti pareigūnai postuose, kuriuose įrengta vaizdo stebėjimo sistema. Apie galimai padarytas nusikalstamas veikas ar pažeidimus, užfiksuotus stebėjimo kameromis, nedelsiant informuojami atsakingi pareigūnai. Daromų nusikalstamų veikų Socialinės globos sektoriuje nuo 2016 m. sausio 1 d. vaizdo stebėjimo kameromis neužfiksuota.

5.11. Tiriant nustatytos tvarkos (režimo) pažeidimus, įvykdytus Socialinės globos sektoriuje, buvo peržiūrėti įrašai, užfiksuoti vaizdo stebėjimo kameromis, įrengtomis sektoriaus kieme ir koridoriuje. Nuo 2016 m. sausio 1 d. Kriminalinės žvalgybos skyriuje buvo atlikti tyrimai dėl maisto produktų dingimo iš bendrojo naudojimo šaldytuvo, dėl įstaigos turto gadinimo, dėl nuteistiesiems draudžiamų turėti daiktų permetimo į 10-ojo lokalinio sektoriaus kiemą, kurių metu buvo panaudoti vaizdo stebėjimo kameromis užfiksuoti įrašai. Atliekant tyrimus buvo išaiškinti nustatytos tvarkos pažeidimus padarę nuteistieji.

5.12. Pareiškėjas su Socialinės rehabilitacijos skyriaus pareigūnais bendrauja žodžiu ir susirašinėdamas.

5.13. Kiekvieną mėnesį Alytaus pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje atliekami prekių asortimento ir kainų patikrinimai. Joje taip pat taikoma užstato grąžinimo už tarą sistema.

6. Seimo kontrolieriui kartu su 2016 m. rugpjūčio 23 d. Alytaus pataisos namų raštu Nr. 8-10072 „Dėl informacijos pateikimo“ buvo pateikta:

Alytaus pataisos namų 2016 m. birželio 17 d. raštas, kuriuo UAB „B“ direktoriui atsakoma į 2016 m. gegužės 26 d. raštą Nr. 05-09-293 ir kuriame nurodoma:

„Alytaus pataisos namų nuteistieji kreipiasi į pataisos namų administraciją, nuo kada bus surenkama tuščia depozitinė tara (pakuotės) įstaigoje veikiančioje UAB „B“ parduotuvėje.

Prašome organizuoti tuščios depozitinės taros surinkimą parduotuvėje, kasos aparatus papildant užstato gražinimo funkcija.

Parduotuvėje negali būti taikomos Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 8 straipsnyje numatytos išimties dėl parduotuvės plotų, nes nuteistieji dėl apribotos judėjimo laisvės negali pakuočių priduoti kitur.“

Skundo tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos:

9 straipsnis „Prieinamumas“

„1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, siekdamos, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imasi atitinkamų priemonių, kad užtikrintų neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos:

a) pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas;

b) informacijos, ryšių ir kitokiems tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas.“

8. Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendacijos Rec(2006)2 valstybėms narėms dėl Europos kalėjimų taisyklių (toliau vadinama – Europos kalėjimų taisyklės):

8.1. *19.1. punktas* – „Visos įstaigos patalpos visą laiką turi būti švarios ir tinkamai prižiūrėtos“;

8.2. *19.5. punktas* – „Kalinių asmeniniai daiktai, drabužiai bei miegamosios vietos turi būti švarūs ir tvarkingi“;

8.3. *22.1. punktas* – „Kiekvienam kaliniui turi būti pateikiamas pilnavertis maistas, atitinkantis jų lytį, amžių, sveikatą, fizinę būklę, religiją, kultūrą ir jų darbo pobūdį“;

8.4. *27.1. punktas* – „Kiekvienam kaliniui kasdien, esant tinkamoms oro sąlygoms, turi būti sudarytos sąlygos ne mažiau nei vieną valandą per dieną mankštintis atvirame ore“;

8.5. *27.2. punktas* – „Jei oro sąlygos nėra tinkamos, kaliniams turėtų būti sudarytos alternatyvios sąlygos, kurios leistų mankštintis“;

8.6. *27.3. punktas* – „Tinkamai organizuoti fiziniai pratimai ir jų vedimas bei poilsio galimybės turi būti sudedamoji kalėjimų režimo dalis“;

8.7. *27.4. punktas* – „Kalėjimų valdžia turi rūpintis šiais užsiėmimais, užtikrindama tinkamą įrangą ir inventorių“;

8.8. *27.5. punktas* – „Kalėjimų valdžia turi pasirūpinti specialiais užsiėmimais kaliniams, kuriems tokių užsiėmimų reikia.“

9. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

173 straipsnis „Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekančių nuteistųjų materialinis buitinis aprūpinimas“:

„1. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantiems nuteistiesiems užtikrinamos reikiamos gyvenamųjų patalpų ir buities sąlygos, atitinkančios Lietuvos Respublikos higienos normas.

[...]

4. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantys nuteistieji gauna maistą pagal fiziologines mitybos normas ir, kiek tai įmanoma, atitinkantį jų religinius įsitikinimus, o nuteistieji, kuriems pagal gydytojų išvadas paskirtas racionalus maitinimas, – pagal racionalaus maitinimo normas. Maistu šie nuteistieji aprūpinami nemokamai.“

10. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo (toliau vadinama – Seimo kontrolierių įstatymas):

22 straipsnis „Seimo kontrolieriaus sprendimai“:

„3. Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.“

11. Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo:

11 straipsnis „Aplinkos prieinamumas“ – „1. Reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams.“

12. Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 (toliau vadinama – Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės):

12.1. *73 punktas* – „Nuteistieji privalo vykdyti įstatymų reikalavimus ir laikytis jiems nustatytų elgesio taisyklių:

[...]

73.6. tvarkyti ir prižiūrėti savo darbo, gyvenamąją (miegamą) ir pasivaikščiojimo vietas;

[...]“;

12.2. *78 punktas* – „Pataisos įstaigos direktorius privalo užtikrinti, kad maisto produktų ir būtiniausių reikmenų pardavimo kainos neviršytų šių prekių vidutinių kainų, nustatytų parduotuvėse, kurių prekių apyvarta yra panaši ir veikiančių toje miesto (rajono) teritorijoje, kurioje veikia pataisos įstaiga“;

12.3. *18 priedas „Maisto produktai“:*

„1.3. Termiškai apdoroti mėsos gaminiai;“

[...]

„1.11. Sausi dribsniai, sausa sriuba, sausi antrieji patiekalai, sausas sultinys.“

13. Baldų, virtuvės ir kito inventoriaus, būtino laisvės atėmimo vietų bendrabučiuose, specialiose patalpose, kameroose, komunalinės ir buitinės paskirties objektuose, naudojimo laiko normose ir Laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kietuoju inventoriumi normose (patvirtintose Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. 1R-139 (toliau vadinama – Materialinio buitinio aprūpinimo normos), reglamentuota:

13.1. „Baldų, virtuvės ir kito inventoriaus, būtino laisvės atėmimo vietų bendrabučiuose, specialiose patalpose, kameroose, komunalinės ir buitinės paskirties objektuose, naudojimo laiko normos“: [...]

„Pastabos: 1. Valymo inventoriaus komplektą sudaro šepetys grindims, šluostė, šiukšlių

semtuvėlis ir kibiras.

2. Šiukšlių dėžė turi būti metalinė arba plastikinė, lygiu paviršiumi, lengvai plaunama ir atspari dezinfekavimo medžiagoms.

3. Patalpų valymo ir dezinfekavimo priemonių kiekį pagal šių priemonių naudojimo instrukcijose nurodytas normas įstaigos nustato atsižvelgdamos į laikomų asmenų skaičių ir patalpų būklę.“

13.2. „Laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kietuoju inventoriu normos“:
„Bendrabučio gyvenamoji patalpa“ – šiukšlių dėžė – 1 vnt.; valymo inventorių – 1 komplektas.“

14. Lietuvos higienos normoje HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-908 (toliau vadinama – Higienos norma 134:2015), nustatyta:

14.1. *17 punktas* – „Turi būti sudaryta galimybė išvėdinti gyvenamąsias patalpas. Gyvenamosios patalpos vėdinamos per langus, išskyrus patalpas, kuriose veikia mechaninė patalpų vėdinimo ar kondicionavimo sistema“;

14.2. *37 punktas* – „Patalpoms, kurias pagal laisvės atėmimo vietos, policijos areštinės vidaus tvarkos taisyklės, valo patys jose laikomi asmenys (pvz., laisvės atėmimo vietos gyvenamosios patalpos, ilgalaikių pasimatymų patalpos), turi būti skirtos valymo priemonės (šepetys grindims, šluostė, šiukšlių semtuvėlis, kibiras, valikliai).“

15. Asmenų, laikomų kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose, maitinimo organizavimo taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento direktoriaus 2006 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 4/07-117 (toliau vadinama – Maitinimo organizavimo taisyklės):

20 punktas – „Išduoti pagamintą maistą leidžia kalnimo įstaigos direktoriaus budintysis padėjėjas, remdamasis šios įstaigos Sveikatos priežiūros tarnybos darbuotojų juslinio patikrinimo rezultatais, įrašytais pagaminto maisto kokybės įvertinimo žurnale. Be Sveikatos priežiūros tarnybos darbuotojų juslinio patikrinimo ir kalnimo įstaigos direktoriaus budinčiojo padėjėjo leidimo išduoti maistą draudžiama.“

16. Laisvės atėmimo vietų parduotuvėse parduodamų maisto produktų ir būtiniausių reikmenų kainų kontrolės taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento direktoriaus 2009 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. V-172 (toliau vadinama – Parduotuvių kontrolės taisyklės):

16.1. *6 punktas* – „Parduodamų prekių kainos turi būti tikrinamos ne rečiau kaip kartą per mėnesį ir palyginamos su maisto produktų ir būtiniausių reikmenų kainomis parduotuvėse, kurių prekių apyvarta yra panaši, ir veikia toje miesto (rajono) teritorijoje, kurioje veikia laisvės atėmimo vietos įstaiga“;

16.2. *7 punktas* – „Komisija arba atsakingas asmuo maisto produktų ir būtiniausių reikmenų kainų tikrinimo rezultatus įformina aktu. Vienas akto egzempliorius įteikiamas parduotuvės savininkui, antras egzempliorius saugomas laisvės atėmimo vietos įstaigoje. Akto kopija pateikiama Kalėjimų departamentui“;

16.3. *8 punktas* – „Nustačius, kad laisvės atėmimo vietos įstaigoje veikiančioje parduotuvėje maisto produktų ir būtiniausių reikmenų kainos yra didesnės kaip 10 procentų negu šių prekių kainos parduotuvėse, kurių prekių apyvarta yra panaši, ir veikia toje miesto (rajono) teritorijoje, kurioje veikia laisvės atėmimo vietos įstaiga, parduotuvės savininkui laisvės atėmimo vietos įstaigos direktorių pateikia raštišką įspėjimą.“

17. Nuteistųjų naudojamų daiktų elektros energijos sąnaudų apskaičiavimo ir išlaidų už sunaudotą elektros energiją apmokėjimo taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento direktoriaus

2010 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. V-46 (toliau vadinama – Apmokėjimo už naudojimąsi elektros prietaisais taisyklės):

2 *punktas* – „Elektros prietaiso galia nustatoma pagal gamintojo ant elektros prietaiso ar jo techninėje dokumentacijoje nurodytą elektros prietaiso galią. Kai elektros prietaisai turi priedus, prietaisų ir priedų galios sumuojamos. Kai elektros prietaiso tikslios galios nustatyti negalima (nenurodyta ant elektros prietaiso ar jo techninėje dokumentacijoje, arba informacija apie elektros prietaiso galią yra nutrinta ar kitaip pažeista), elektros prietaisui nustatoma vidutinė galia:

[...]

2.6. vandens šildytuvui – 500 W;

[...].“

Skundo tyrimui reikšminga teismų praktika

18. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. balandžio 9 d. pasitarimo metu aprobuotoje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinimo medžiagoje nurodyta:

57 *punktas* – „Laisvės atėmimo įstaigų kameros ar kitos patalpos, kuriose apgyvendinami nuteistieji ar suimtieji, privalo būti švarios. Pastebėtina, kad švaros ir tvarkos palaikymu kamerose rūpinasi patys jose laikomi asmenys, o laisvės atėmimo įstaigos administracija suteikia reikalingą materialinį būtinių aprūpinimą (valymo priemonių), prižiūri, kad nuolat būtų teikiamos deratizacijos bei dezinfekcijos paslaugos (žr., pvz., 2013 m. birželio 3 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸²²-1281/2013). Nuteistieji, atliekantys bausmę patalpos namuose, buitiniu inventoriumi aprūpinami pagal Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. 1R-139 patvirtintas Nuteistų vyrų ir moterų, atliekančių laisvės atėmimo bausmę patalpos namuose, aprūpinimo apranga, patalyne ir asmens higienos priemonėmis normas ir Laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kietuoju inventoriumi normas. Laisvės atėmimo įstaigai nesudarius galimybių palaikyti gyvenamosios patalpos švarą, teismui kyla pagrindas svarstyti žalos atlyginimo klausimą.“

Skundo tyrimui reikšminga Seimo kontrolierių darbo praktika

19. Seimo kontrolierių įstaigai vykdant nacionalinę kankinimų prevenciją, Seimo kontrolierius A. Normantas kartu su Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojais 2016 m. birželio 27 d. atliko stebėseną dėl žmogaus teisių užtikrinimo Alytaus patalpos namuose. Atlikto patikrinimo metu nustatyta ir 2016 m. liepos 21 d. ataskaitoje Nr. 2016/1-55 „Dėl žmogaus teisių padėties Alytaus patalpos namuose“ nurodyta:

19.1. 1 skyrius „*Laikymo ir higienos sąlygos*“

19.1.1. „1. Dėl patalpų pritaikymo asmenims su negalia

[...]

1.2. Vertinant asmenų su negalia laikymo sąlygas Alytaus patalpos namuose, nustatyta, kad 2014–2015 metais buvo suremontuotas ir atnaujintas vienas korpusas, kuriame laikomi judėjimo negalią turintys nuteistieji, sukurta aplinka, iš dalies atitinkanti neįgaliųjų specialiuosius poreikius: įrengti platūs įėjimai, liftas, nuožulni nusileisti laiptų ir gyvenamųjų patalpų link skirta nuovaža. Laiptų, kurie veda į Socialinės globos sektoriaus gyvenamuosius kambarius (antrame aukšte), apatinės ir viršutinės pakopos yra pritaikytos silpnaregiams (pažymėtos specialia geltonos spalvos juoste). Šio sektoriaus koridoriuje, tualetuose įrengti ranktūriai, prausykloje veidrodžiai yra pakabinti žemiau, įrengti vandens maišytuvai su pailgintais čiaupais.

1.3. Kita vertus, įvertinus faktinę padėtį nustatyta, kad fizinė aplinka įstaigoje turėtų būti geriau pritaikyta nuteistų neįgaliųjų specialiesiems poreikiams: atnaujinto korpuso gyvenamuosiuose kambariuose, kuriuose gyvena neįgalūs nuteistieji, nėra pakankamai vietos

laisvai judėti sėdint neįgaliojo vežimėlyje; šio korpuso sanitariniuose mazguose esančios tualetų kabinos yra per siauros neįgaliojo vežimėliui.

1.4. Neįgaliųjų teisių ekspertė nurodė su šių asmenų teisėmis susijusius trūkumus:

[...]

– dušinėse lentynėlės nėra nuleistos žemiau, trūksta šilto vandens, nėra plytelių grindis dengiančios specialios slidumą mažinančios dangos ir turėklų bei ranktūrių, kurie padėtų judėjimo sunkumų turintiems asmenims saugiai ir laisvai judėti dušinės patalpoje, savarankiškai atlikti higienos procedūras;

– neįgalių nuteistųjų sektoriaus kiemelyje nėra pakankamai sėdimų vietų (tik du suolai ir trys kėdės), todėl nuteistieji, turintys judėjimo sunkumų (vaikščiojantys su ramentais, vaikštynėmis arba pasiremdami lazdomis), neturi kur atsisėsti ir pailsėti;

– neįgalių nuteistųjų sektoriuje yra dvi nenaudojamos patalpos, tačiau nėra įrengtas jiems skirtas poilsio kambarys; poilsio zonių paskirta bendrojo koridoriaus dalis, kurioje yra aukštai pakabintas nedidelis televizorius (mažas ekranas nėra tinkamas silpnaregiams); siaurame koridoriuje šalia televizoriaus gali būti pastatytos tik kelios kėdės, kurios trukdo važiuoti neįgaliojo vežimėliui arba eiti su vaikštyne; televizijos programų negali girdėti toliau nuo televizoriaus ekrano esantys nuteistieji arba triukšmas trukdo kitiems;

[...].“

19.1.2. „2. Dėl patalpų vėdinimo ir apšvietimo“

„2.2. Gyvenamosiose ir bendrojo naudojimo patalpose esminių apšvietimo trūkumų nenustatyta (išskyrus kelis šviestuvus, kuriuose buvo vieną neveikiančią apšvietimo lempą). Tačiau ne visose patalpose yra užtikrinamas tinkamas vėdinimas: prausyklose ir tualetuose juntami nemalonūs kvapai, drėgmės ir pelėsio požymių pastebėta ant sienų ir lubų gyvenamųjų patalpų virtuvėlėse, taip pat dušinės ir prausyklos patalpose.“

19.1.3. „3. Dėl higienos patalpų (sanitarinių mazgų) ir sąlygų palaikyti asmens higieną“

„3.2. Patikrinimo metu nustatyta, kad gyvenamuosiuose korpusuose sanitarinių mazgų priežiūra netinkama: prausyklose, dušinėse ir tualetų patalpose neveikė arba buvo apgadinti sanitarinių mazgų įrenginiai (kriauklių čiaupai, dušo maišytuvai, jų rankenėles, klozetų vandens nuleidimo mechanizmai), neužtikrinta švara, grindys – šlapios ir slidžios (grindyse, vandens nutekėjimo vietose, nėra nuolydžio). Kartu konstatuotina, kad neužtikrinamas asmens privatumas naudojantis tualetu, nes kabinos atskirtos pertvaromis, abipus kurių palikti 9–10 cm tarpai per visą pertvaros aukštį.“

19.2. V skyrius „Rekomendacijos“

15 punktas „Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į patikrinimo metu nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, Alytaus pataisos namų direktoriui Kęstučiui Jasmontui [rekomenduoja] imtis priemonių užtikrinti, kad:

15.1. fizinė aplinka įstaigoje būti tinkamai pritaikyta nuteistų neįgaliųjų specialiesiems poreikiams;

15.2. sanitariniuose mazguose (tualetuose, dušinėse, prausyklose) būtų nuolat palaikoma švara ir įrengtas tinkamas vėdinimas, pakeisti apgadinti ir neveikiantys sanitarinių mazgų mechanizmai; įrengtos privatumą užtikrinančios tualetų kabinų pertvaros;

[...]

15.9. darbuotojai bei tvarkiniai būtų apmokyti bendrauti su specialiuoju poreikių turinčiais asmenimis, informuoti apie negalią, neįgalumo specifiką;

[...].“

Išvados

20. Atsižvelgiant į Skunde nurodytas aplinkybes, tyrimo metu surinktą informaciją ir teisinį

reglamentavimą, tyrimo išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

- 20.1. dėl galimų maisto produktų vagysčių iš Alytaus pataisos namų virtuvės;
- 20.2. dėl laikymo Socialinės globos sektoriuje netinkamomis sąlygomis;
- 20.3. dėl Socialinės globos sektoriuje nesudaromų tinkamų sąlygų mankštintis;
- 20.4. dėl Pareiškėjo materialinio ir buitinio aprūpinimo ir elektros prietaisų apmokestinimo;
- 20.5. dėl Alytaus pataisos namų pareigūnų atliekant parduotuvės veiklos priežiūrą;
- 20.6. dėl užstato už tarą sistemos neveikimo Alytaus pataisos namuose;
- 20.7. dėl kitų Skunde nurodytų aplinkybių.

Dėl maisto produktų vagysčių iš Alytaus pataisos namų virtuvės

21. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad iš virtuvės yra vagiami maisto produktai, kai kurie produktai būna neabejotinai nekokybiški, dėl to ne kartą atsisakė maisto ir liko nevalgęs. Pasak Pareiškėjo, Alytaus pataisos namų direktorius teigia, kad maistas yra kokybiškas. Pareiškėjo nuomone, jo išvardintus pažeidimus Alytaus pataisos namų vadovybei padeda nuslėpti ir Alytaus visuomenės sveikatos centras bei Alytaus valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, kurie teigia, kad jokių nusižengimų nenustatyta. Šių institucijų pateikti atsakymai į jo nusiskundimus neatitinka tikrovės.

22. Europos kalėjimų taisyklių 22.1 punkte nurodyta, kad kiekvienam kaliniui turi būti pateikiamas visavertis maistas, atitinkantis jų lytį, amžių, sveikatą, fizinę būklę, religiją, kultūrą ir jų darbo pobūdį.

BVK 173 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantys nuteistieji gauna maistą pagal fiziologines mitybos normas.

Maitinimo organizavimo taisyklių 20 punkte nustatyta, kad išduoti pagamintą maistą leidžia kalinimo įstaigos direktoriaus budintysis padėjėjas, remdamasis šios įstaigos Sveikatos priežiūros tarnybos darbuotojų juslinio patikrinimo rezultatais, įrašytais Pagaminto maisto kokybės įvertinimo žurnale. Be Sveikatos priežiūros tarnybos darbuotojų juslinio patikrinimo ir kalinimo įstaigos direktoriaus budinčiojo padėjėjo leidimo išduoti maistą draudžiama.

23. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2016 m. balandžio 7 ir 25 dienomis kreipėsi į Alytaus pataisos namų vadovybę dėl iš įstaigos virtuvės galimai vagiamų maisto produktų. Remiantis šiais raštais Alytaus pataisos namai kreipėsi į UAB „A“, kuri teikia Alytaus pataisos namams maisto gamtinimo paslaugas, su prašymais pateikti pažymas dėl Pareiškėjo kreipimosi raštuose išdėstytų aplinkybių.

Ši bendrovė, įvertinusi Pareiškėjo kreipimosi raštuose išdėstytas aplinkybes, 2016 m. balandžio 28 d. ir 2016 m. gegužės 9 d. pateikė pažymas Alytaus pataisos namų Kriminalinės žvalgybos skyriui, kuriose nurodoma, kad bendrovė maistą nuteistiesiems gamina pagal nustatytus reikalavimus, taip pateikta nuomonė apie galimus jau pagaminto maisto vagysčių būdus, t. y. kad maisto produktai gali būti vagiami jų gabenimo į atskirus lokalinius sektorius metu ir (arba) netinkamai dalinant pagamintą maistą. Į Pareiškėjo 2016 m. balandžio 7 ir 25 dienų kreipimusis buvo atsakyta Alytaus pataisos namų 2016 m. gegužės 2 d. raštu Nr. 363-407 ir 2016 m. gegužės 9 d. raštu Nr. 363-469, kuriuose nurodoma, jog tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, patvirtinančių Pareiškėjo raštuose nurodytas aplinkybes apie maisto produktų vagystes iš įstaigos virtuvės.

Įvertinus Alytaus valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos parengtą 2016 m. kovo 29 d. viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 22VMIP-33, nustatyta, kad Pareiškėjas 2016 m. kovo 15 d. skunde Alytaus valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybai nurodė, kad yra vagiami maisto produktai, tačiau atlikus patikrinimą buvo nustatyta, jog 2016 m. kovo 29 d. maistas buvo gaminamas pagal tos dienos receptūras ir technologinius aprašymus, maisto produktų vagysčių

faktą patvirtinančių aplinkybių nenustatyta.

2016 m. liepos 28 d. patikrinimo metu taip pat konstatuota, kad maistas buvo gaminamas pagal tos dienos receptūras, atitiko patvirtintą valgiaraštį.

24. Tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, patvirtinančių Skundo argumentus, kad dėl nekokybiškų produktų Pareiškėjas ne kartą buvo atsisakęs valgyti įstaigos maistą. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo nustatyta, kad Pareiškėjas 2016 m. vasario 11 d. ir 2016 m. birželio 16 d. buvo paskelbęs bado akcijas dėl to, kad negalėjo apsipirkti įstaigos parduotuvėje.

25. Remiantis šių aplinkybių visuma, darytina išvada, kad tyrimo metu gauti duomenys nepatvirtina Skundo aplinkybių dėl maisto produktų vagysčių iš Alytaus pataisos namų virtuvės. Tyrimo metu nebuvo gauta jokių duomenų, kurie leistų abejoti Nacionalinio visuomenės sveikatos centro Alytaus departamento ir (arba) Alytaus valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pareigūnų priimtais sprendimais.

Dėl šių priežasčių Skundo dalis maisto produktų vagysčių iš Alytaus pataisos namų virtuvės atmestina.

Įvertinus tyrimo metu gautus duomenis nustatyta, kad Alytaus pataisos namų pareigūnai atsakymuose Pareiškėjui dėl galimų maisto produktų vagysčių iš įstaigos virtuvės tik formaliai nurodė, jog Kriminalinės žvalgybos skyriuje nebuvo gauta duomenų apie galimą maisto grobstymą ar panašias veikas. Dėl šių priežasčių Alytaus pataisos namų direktoriui rekomenduotina imtis priemonių, kad gavus pranešimus apie Alytaus pataisos namuose galimai padarytas (daromas) nusikalstamas ar kitokias neteisėtas veikas, būtų imamasi realių priemonių pranešimuose nurodytoms aplinkybėms patikrinti ir atsakymuose būtų nurodyta, kokių konkrečių priemonių buvo imtasi.

Dėl laikymo Socialinės globos sektoriuje netinkamoms sąlygomis

26. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad miegamajame nėra jokios ventiliacijos, langai prasiveria nedaug, dėl to trūksta oro. Poilsio kambario nėra, televizorius pakabintas koridoriuje ant sienos; koridoriaus plotis yra apie 1,9 m, todėl nėra vietos atsisėsti; be to, neįmanoma girdėti televizoriaus garso, nes žmonės koridoriuje garsiai kalbasi. Pareiškėjas rašo: jei garsiau paleidi televizorių, skundžiasi gretimose gyvenamosiose patalpoje gyvenantys nuteistieji; dėl to įvyksta daug konfliktų ir jaučiasi nuolatinė įtampa tarp nuteistųjų. Ne kartą buvo kreiptasi į direktorių dėl poilsio kambario, tačiau buvo atsakoma, kad reikia džiaugtis, jog davė nors tokį televizorių.

Pareiškėjas teigia, jog „duše nėra turėklo, kad galėtų ne tik su vežimėliu normaliai nuvažiuoti prie dušo kabinos, bet ir tie, kas nepaeina be vaikštynės, įsikibę galėtų nueiti maudytis. Žmonės griūva, kenčia skausmus [...]. Koridoriuje taip pat nėra turėklų, kas apsunkina judėjimą ir saugiai gali sustabdyti nuo kritimo turinčiam negalią judėjimo bei apsunkina atsistojimą, nes nėra kur įsikibti.“

27. BVK 173 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantiems nuteistiesiems užtikrinamos reikiamos gyvenamųjų patalpų ir buities sąlygos, atitinkančios Lietuvos Respublikos higienos normas. Šio straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad neįgaliesiems, taip pat laisvės atėmimo vietų ligoinėse gydomiems nuteistiesiems, sudaromos geresnės gyvenamųjų patalpų ir buities sąlygos.

Europos kalėjimų taisyklių 18.2 punkto a papunktyje reglamentuota, kad visose vietose, kuriose kaliniai gyvena, dirba ar susirenka, langai turi būti tokio dydžio, kad kaliniai galėtų skaityti ir dirbti normaliomis sąlygomis, esant natūraliam apšvietimui, sukonstruoti tokiu būdu, kad būtų vėdinama, išskyrus patalpas, kuriose yra tinkamos oro kondicionavimo sistemos. Higienos normas

17 punkte nustatyta, kad turi būti sudaryta galimybė išvėdinti gyvenamąsias patalpas. Gyvenamosios patalpos vėdinamos per langus, išskyrus patalpas, kuriose veikia mechaninė patalpų vėdinimo ar kondicionavimo sistema.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog valstybės turi imtis atitinkamų priemonių, kad užtikrintų neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą. Šios konvencijos 9 straipsnio 1 dalies *a* punkte nustatyta, kad „priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: a) pastatams [...] ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant [...] būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas [...]“.

Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams.

28. Seimo kontrolieriaus Alytaus pataisos namuose 2016 m. birželio 27 d. atliktos stebėsenos metu užfiksuota, kad gyvenamosiose ir bendrojo naudojimo patalpose esminių apšvietimo trūkumų nebuvo nustatyta, taip pat nenustatyta, kad gyvenamosiose patalpose būtų neužtikrinamas tinkamas vėdinimas. Įvertinus faktinę padėtį konstatuota, kad Socialinės globos sektoriaus gyvenamuosiuose kambariuose, kuriuose gyvena neįgalūs nuteistieji, nėra pakankamai vietos laisvai judėti sėdint neįgaliojo vėžimėlyje, šio sektoriaus sanitariniuose mazguose esančios tualetų kabinos yra per siauros neįgaliojo vėžimėlyiui.

Taip pat padaryta išvada, kad dušo patalpose lentynėlės nėra nuleistos žemiau, trūksta šilto vandens, nėra plytelių grindis dengiančios specialios slidumą mažinančios dangos ir turėklų bei ranktūrių, kurie padėtų judėjimo sunkumų turintiems asmenims saugiai ir laisvai judėti dušinėse, savarankiškai atlikti higienos procedūras.

Be to, stebėsenos metu išsiaiškinta, kad Socialinės globos sektoriuje yra dvi nenaudojamos patalpos, tačiau nėra įrengtas jiems skirtas poilsio kambarys. Poilsio zonai paskirta bendrojo koridoriaus dalis, kurioje yra aukštai pakabintas nedidelis televizorius, siaurame koridoriuje šalia televizoriaus gali būti pastatytos tik kelios kėdės, kurios trukdo važiuoti neįgaliojo vėžimėlyiui arba eiti su vaikštyne, televizijos programų negali girdėti toliau nuo televizoriaus ekrano esantys nuteistieji arba triukšmas trukdo kitiems.

Šios faktinės aplinkybės patvirtina Skundo teiginius, kad Socialinės globos sektoriuje nėra tinkamai įrengto poilsio (televizijos) kambario, gyvenamosiose ir tualetų patalpose nesudaromos tinkamos sąlygos judėti sėdint neįgaliojo vėžimėlyje, dušo patalpoje yra slidu ir nėra turėklų bei ranktūrių, kurie padėtų saugiai ir laisvai judėti šioje patalpoje.

29. Remiantis pirmiau išdėstytų nustatytų aplinkybių visuma darytina išvada, kad Socialinės globos sektoriuje nėra sudarytos tinkamos laikymo sąlygos bausmę atliekantiems nuteistiesiems.

Dėl šių priežasčių Skundo dalis dėl laikymo Socialinės globos sektoriuje netinkamomis sąlygomis pripažintina pagrįsta.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos 2016 m. liepos 21 d. ataskaitoje Nr. 2016/1-55 „Dėl žmogaus teisių padėties Alytaus pataisos namuose“ buvo pateiktos rekomendacijos imtis priemonių pašalinti nustatytus trūkumus, pakartotinės rekomendacijos neteiktinos.

Dėl Socialinės globos sektoriuje nesudaromų tinkamų sąlygų mankštintis

30. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad Socialinės globos sektoriuje nėra reabilitacinio kambario, laiptų aikštelėje nėra bėgimo takelis, kitokio jokio inventoriaus ir reikalingų priemonių

nėra. „Norintys truputį pasimankštinti su svarmenimis (štanga, ganteliai ir kita įranga) privalėjo įsigyti už cigaretes ir narkotikus.“

31. Europos kalėjimų taisyklių 27.1–27.5 punktuose reglamentuota, kad kiekvienam kaliniui kasdien, esant tinkamoms oro sąlygoms, turi būti sudarytos sąlygos ne mažiau nei vieną valandą per dieną mankštintis atvira ore, jei oro sąlygos nėra tinkamos, kaliniams turėtų būti sudarytos alternatyvios sąlygos mankštintis. Tinkamai organizuoti fiziniai pratimai bei poilsio galimybės turi būti sudedamoji kalėjimų režimo dalis. Kalėjimų valdžia turi rūpintis šiais užsiėmimais, užtikrindama tinkamą įrangą ir inventorių. Kalėjimų valdžia turi pasirūpinti specialiais užsiėmimais kaliniams, kuriems tokios veiklos reikia.

32. Alytaus pataisos namų Seimo kontrolieriui pateiktoje informacinėje medžiagoje nurodoma, kad Socialinės globos sektoriuje gyvenantiems nuteistiesiems sudarytos sąlygos sportuoti / mankštintis naudojantis šiame lokaliame sektoriuje esančiu įstaigai priklausančiu sportiniu inventoriu: štangomis, grifais, skersiniu, lygiagretėmis, specialiu sporto įrenginiu kojoms stiprinti / mankštinti, įrenginiu nugarai ir krūtinei mankštinti, suoliuku svoriams kilnoti gulomis, svarmenimis, bėgimo takeliu ir naujai įrengta krepšinio lenta. Pareiškėjas, atlikdamas laisvės atėmimo bausmę Socialinės globos sektoriuje, aktyviai nesportuoja, nors turi galimybę sportui skirtose vietose tai daryti nuolat.

Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu įvertinus Alytaus pataisos namų 10-ojo lokalinio sektoriaus darbo grupės susirinkimų protokolus ir kitus tyrimo metu gautus duomenis, nenustatyta, kad 2-ojo būrio nuteistieji būtų skundęsi dėl nesudaromos galimybės mankštintis 10-ajame lokaliame sektoriuje. Taip pat nebuvo gauta jokių duomenų apie tai, kad šiame lokaliame sektoriuje laikomi nuteistieji būtų priversti pirkti sporto inventorių už nuosavas lėšas.

33. Remiantis pirmiau išdėstytų nustatytų aplinkybių visuma darytina išvada, kad Socialinės globos sektoriuje laikomiems nuteistiesiems yra sudarytos tinkamos sąlygos sportuoti ir mankštintis.

Dėl šių priežasčių Skundo dalis dėl Socialinės globos sektoriuje nesudaromų tinkamų galimybių mankštintis atmetina.

*Dėl Pareiškėjo materialinio ir buitinio aprūpinimo
ir elektros prietaisų apmokestinimo*

34. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad šiukšliadėžių maišai išduodami tik kas 3 mėnesius, priemonių tualetui valyti turi pirkti patys nuteistieji. Taip pat rašoma, kad Marijampolės pataisos namuose jis turėjo šildytuvą vandeniui užvirti (pasišildyti) ir už jį nereikėjo mokėti, nes neatitiko reikalavimų, kad būtų galima apskaičiuoti šitaip suvartotą elektros energiją. Šildytuvą jis atsivežė į Alytaus pataisos namus, čia prietaisas buvo užregistruotas, ir „pradėjo atskaitinėti po du litus per mėnesį, tai tarifas kaip gero virdulio“. Jam buvo paaiškinta, kad pagal galingumą prietaisas atitinka reikalavimus.

35. Higienos normos 37 punkte nustatyta, kad patalpoms, kurias, pagal laisvės atėmimo vietos vidaus tvarkos taisykles, valo patys jose laikomi asmenys, turi būti skirtos valymo priemonės (šepetys grindims, šluostė, šiukšlių semtuvėlis, kibiras, valikliai).

Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 73.6 punkte nustatyta, kad nuteistieji privalo tvarkyti ir prižiūrėti savo darbo, gyvenamąją (miegamą) ir pasivaikščiojimo vietas.

Materialinio buitinio aprūpinimo normoje reglamentuota, kad bendrabučio gyvenamojoje patalpoje turi būti viena šiukšliadėžė ir vienas komplektas valymo inventoriaus (šepetys grindims, šluostė, šiukšlių semtuvėlis ir kibiras). Taip pat nurodyta, kad patalpų valymo ir dezinfekavimo

priemonių kiekį pagal šių priemonių naudojimo instrukcijose nurodytas normas įstaigos nustato atsižvelgdamos į laikomų asmenų skaičių ir patalpų būklę.

36. Alytaus pataisos namų Seimo kontrolieriui pateiktoje informacinėje medžiagoje nurodoma, kad nors nuteistųjų materialinio buitinio aprūpinimo normos nenumato nuteistųjų aprūpinimo maišais šiukšlėms (tik viena šiukšlių dėžė gyvenamajai patalpai), bet Alytaus pataisos namų Socialinės globos sektoriui kas mėnesį yra išrašomi (ir išduodami) maišai šiukšlėms, kuriuos būrio tvarkdarys paskirsto gyvenamosioms patalpoms, taip pat išduodamos priemonės sanitariniams mazgams valyti.

Pirmiau išdėstytos aplinkybės ir duomenys, užfiksuoti Alytaus pataisos namų pateiktuose įmonės vidiniuose važtaraščiuose, patvirtina tai, kad Alytaus pataisos namai, nors ir neturi pareigos aprūpinti nuteistuosius šiukšlių maišais, šiais aprūpina, taip pat išduoda patalpų valymo ir dezinfekavimo priemonių. Tačiau pažymėtina, kad nors Alytaus pataisos namai Seimo kontrolieriui pateikė duomenis apie tai, kad įstaiga perka dezinfekavimo priemones, bet nebuvo pateikta duomenų apie tai, koks kiekis šių priemonių yra skiriamas (nustatytas) kokiam plotui (asmenų skaičiui) ir kuriam laikui (kaip tai yra nustatyta Materialinio buitinio aprūpinimo normoje (šios pažymos 13.1 punktą).

Atsižvelgiant į tai, Alytaus pataisos namų direktoriui rekomenduotina Seimo kontrolieriui pateikti informaciją apie įstaigoje nustatytą patalpų valymo ir dezinfekavimo priemonių kiekį pagal šių priemonių naudojimo instrukcijose nurodytas normas, atsižvelgiant į laikomų asmenų skaičių ir patalpų būklę, ir nustatyto kiekio priemonių išdavimą atitinkamoms patalpoms prižiūrėti (pateikti šiuos duomenis patvirtinančių dokumentų kopijas).

37. Už naudojimąsi elektros prietaisais apmokėjimo taisyklių 2.6 punkte reglamentuota, kad elektros prietaiso galia nustatoma pagal gamintojo ant elektros prietaiso ar jo techninėje dokumentacijoje nurodytą elektros prietaiso galią. Kai elektros prietaiso tikslios galios nustatyti negalima (nenurodyta ant elektros prietaiso ar jo techninėje dokumentacijoje arba informacija apie elektros prietaiso galią yra nutrinta ar kitaip pažeista), vandens šildytuvui nustatoma vidutinė galia – 500 W. Remiantis šiomis nuostatomis ir Alytaus pataisos namų Seimo kontrolieriui pateiktais duomenimis, jog Pareiškėjas iki 2016 m. balandžio 11 d. turėjo elektrinį vandens šildytuvą, kuriuo naudojantis jam buvo skaičiuojamas mokestis už elektros energiją, darytina išvada, kad mokestis už elektros energiją dėl Pareiškėjo turėto ir naudoto vandens šildytuvo buvo skaičiuojamas teisėtai ir pagrįstai.

38. Remiantis pirmiau išdėstytų nustatytų aplinkybių visuma, konstatuotina, kad Alytaus pataisos namai:

- a) išdavė valymo ir dezinfekavimo priemones;
- b) teisės aktų nustatyta tvarka už Pareiškėjo turėtą ir naudotą elektros prietaisą skaičiavo mokestį už elektros energiją;
- c) išdavė maišus šiukšlėms, nors tai ir nenumatyta teisės aktuose.

Dėl šių priežasčių Skundo dalis dėl Pareiškėjo materialinio ir buitinio aprūpinimo ir elektros prietaisų apmokestinimo atmestina.

Dėl Alytaus pataisos namų pareigūnų veiksmų atliekant parduotuvės veiklos priežiūrą

39. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad Alytaus pataisos namų direktorius nekontroliuoja parduotuvės veiklos, susijusios su prekių asortimentu ir jų kainomis. Parduotuvėje nuolat kyla prekių kainos, taip pat nebegalima įsigyti tam tikrų prekių (pusgaminių, šaldytų mėsos gaminių, sauso dezodoranto, maitinimo elementų rankiniams laikrodžiams); be to, kai kurių prekių galiojimo laikas kartais būna pasibaigęs.

40. Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 78 punkte nurodyta, jog pataisos įstaigos direktorius privalo užtikrinti, kad maisto produktų ir būtinausių reikmenų pardavimo kainos neviršytų šių prekių vidutinių kainų, nustatytų parduotuvėse, kurių prekių apyvarta yra panaši, ir veikiančių toje miesto (rajono) teritorijoje, kurioje veikia pataisos įstaiga.

Parduotuvių kontrolės taisyklių 6 punkte nustatyta, kad parduodamų prekių kainos turi būti tikrinamos ne rečiau kaip kartą per mėnesį ir palyginamos su maisto produktų ir būtinausių reikmenų kainomis parduotuvėse, kurių prekių apyvarta yra panaši ir kurios veikia toje miesto (rajono) teritorijoje kaip ir laisvės atėmimo vietos įstaiga. Šių taisyklių 8 punkte nurodyta, kad nustačius, jog laisvės atėmimo vietos įstaigoje veikiančioje parduotuvėje maisto produktų ir būtinausių reikmenų kainos yra didesnės daugiau kaip 10 procentų negu šių prekių kainos parduotuvėse, kurių prekių apyvarta yra panaši ir kurios veikia toje miesto (rajono) teritorijoje kaip ir laisvės atėmimo vietos įstaiga, parduotuvės savininkui laisvės atėmimo vietos įstaigos direktorius pateikia raštišką įspėjimą.

41. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu gauti duomenys patvirtina tai, kad Alytaus pataisos namų direktoriaus sudaryta komisija 2016 m. sausio–liepos mėnesiais septynis kartus tikrino Alytaus pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje parduodamų prekių kainas ir lygino jas su parduotuvėse „C“ ir „D“ parduodamų prekių kainomis. Išanalizavus Alytaus pataisos namų pateiktus 2016 m. sausio–liepos mėnesių *būtinausių reikmenų ir maisto produktų, esančių įstaigos parduotuvėje nuteistiesiems, kainų patikrinimo aktus* konstatuota, kad nebuvo nustatyta atvejų, kai Alytaus pataisos namuose parduodamų prekių kainos būtų viršijusios kitose parduotuvėse parduodamų tokių pačių prekių kainų vidurkį. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Alytaus pataisos namų direktorius užtikrina pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje parduodamų prekių kainų kontrolę.

42. Pažymėtina, kad 2016 m. balandžio 1 d. įsigaliojo Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 18 priedo redakcija, kurioje įtvirtintas nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas. Šiame sąrašė nurodyta, kad galima įsigyti tik termiškai apdorotų mėsos gaminių, taigi galimybės įstaigoje veikiančioje parduotuvėje įsigyti šaldytų mėsos gaminių teisės aktai nenumato. Sąrašo 1.11 punkte reglamentuota, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti sausų dribsnių, sausų sriubų, sausų antrųjų patiekalų, sauso sultinio, todėl darytina išvada, kad Alytaus pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje gali būti leidžiama įsigyti tik tam tikrų pusgaminių. Pažymėtina tai, kad teismų praktikoje laikomasi nuostatos, jog nuteistųjų specialioji teisė įsigyti maisto produktų nėra absoliuti, todėl gali būti sudaromas leistinų įsigyti ir turėti daiktų sąrašas, t. y. ribojama nuteistųjų teisė įsigyti visų norimų maisto produktų ar daiktų.

Įvertinus nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašą, darytina išvada, kad kiti Skunde nurodyti daiktai – sausas dezodorantas ir maitinimo elementai rankiniams laikrodžiams – patenka į šį sąrašą ir gali būti įsigijami įstaigoje veikiančioje parduotuvėje.

Tyrimo metu negauta duomenų, kad šių prekių nėra galimybės įsigyti Alytaus pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje arba kad parduotuvėje būtų buvę prekiaujama prekėmis, kurių galiojimo laikas pasibaigęs.

43. Remiantis pirmiau išdėstytų nustatytų aplinkybių visuma darytina išvada, kad Alytaus pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje yra atliekama nuolatinė prekių kainų kontrolė, joje leidžiama įsigyti tik nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašė nurodytų maisto produktų ir kitų daiktų, tyrimo metu negauta duomenų, patvirtinančių Skundo argumentus, jog įstaigos parduotuvėje nėra galimybės įsigyti sauso dezodoranto rankiniams laikrodžiams skirtų maitinimo elementų, taip pat kad parduotuvėje būtų

buvę prekiaujama prekėmis, kurių galiojimas pasibaigęs.

Dėl šių priežasčių Skundo dalis dėl Alytaus pataisos namų pareigūnų veiksmų atliekant parduotuvės veiklos priežiūrą atmetina.

Dėl užstato už tarą sistemos neveikimo Alytaus pataisos namuose

44. Pareiškėjas Skunde teigia, kad parduotuvėje yra imamas užstatas už tarą, tačiau už ją pinigai negražinami.

45. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu nustatyta, kad Alytaus pataisos namų direktorius 2016 m. birželio 17 d. raštu (šios pažymos 6 punktą) kreipėsi į UAB „B“ direktorių, prašydamas organizuoti tuščios depozitinės taros surinkimą parduotuvėje, kasos aparatus papildant užstato gražinimo funkcija. UAB „B“ 2016 m. birželio 30 d. rašte, adresuotame Alytaus pataisos namams, nurodoma, kad nuo 2016 m. liepos 5 d. Alytaus pataisos namuose veikiančioje UAB „B“ parduotuvėje bus surenkama tuščia depozitinė tara iš nuteistųjų ir už ją gražinamas nustatytas užstatas. Šios aplinkybės rodo, kad Alytaus pataisos namuose nuo 2016 m. liepos 5 d. veikia užstato už tarą gražinimo sistema.

46. Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės.

47. Įvertinus tai, kad Skunde nurodyta problema – užstato už tarą sistemos neveikimas – Skundo tyrimo metu buvo išspręsta, t. y. Alytaus pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje nuo 2016 m. liepos 5 d. veikia užstato už tarą gražinimo sistema, ir vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 3 dalimi, Skundo dalies dėl užstato už tarą sistemos neveikimo Alytaus pataisos namuose tyrimas nutrauktinas.

Dėl kitų Skunde nurodytų aplinkybių

48. Pareiškėjas skunde teigia: „kas bevyktų įkalinimo įstaigoje, viskas bandoma nuslėpti, nors ir kreipiuosi į atitinkamus pareigūnus. Jei neimu maisto, informuoju būrio viršininką, kad tai blogas maistas, tačiau būrio viršininkas nesiima jokių priemonių (nesurašo tarnybinio pranešimo, kad nuteistieji nevalgė, nebando informuoti aukštesniųjų pareigūnų, o nedelsiant skambina valgyklos vedėjai ir išpėti apie incidentą, kad ta savo ruožtu pasiruoštų atsakymą dėl vieno ar kito klausimo)“; būrio viršininkas žino, kurie nuteistieji vartoja narkotines medžiagas, tačiau prieš juos nesiima jokių priemonių.

Pasak Pareiškėjo, pareigūnai per vaizdo stebėjimo kameras nemato, kas vyksta koridoriuje; jo skundai dėl maisto kokybės nukreipiami bendrovei, kuri yra Kaune, negamina ir neišdavinėja maisto.

49. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu gauti duomenys patvirtina tai, kad Socialinės globos sektoriuje veikia penkios vaizdo stebėjimo kameros, kurias nuolat stebi atsakingi pareigūnai. 2016 m. užfiksuoti vaizdo įrašai buvo panaudoti Kriminalinės žvalgybos skyriuje atliekant tyrimus dėl nustatytos tvarkos (režimo) pažeidimų, taip pat ir dėl Pareiškėjui priklausančių maisto produktų 2016 m. sausio 31 d. vagystės iš bendrojo naudojimo šaldytuvo ir kitų nustatytos tvarkos (permetimų, sugadinto inventoriaus) pažeidimų. Prieš nustatytus pažeidimus padariusius nuteistuosius buvo imtasi teisinių priemonių.

50. Atlikto tyrimo metu nustatyta, kad Alytaus pataisos namuose maisto gamybos paslaugas teikia UAB „A“. Atsižvelgdami į šią aplinkybę, Alytaus pataisos namai, gavę Pareiškėjo

kreipimuisi dėl galimai netinkamai teikiamos maitinimo paslaugos, 2016 m. balandžio 21 ir 27 dienomis kreipėsi į UAB „A“ su prašymais pateikti pažymas apie aplinkybes, nurodytas Pareiškėjo kreipimosi raštuose dėl netinkamo maitinimo. Remiantis UAB „A“ 2016 m. balandžio 28 d. ir 2016 m. gegužės 9 d. pažymomis ir kitais tyrimo metu gautais duomenimis, Alytaus pataisos namų administracija išnaginėjo Pareiškėjo 2016 m. balandžio 7 ir 25 dienų kreipimuisi ir pateikė motyvuotus atsakymus. Dėl šių priežasčių nėra pagrindo teigti, kad Alytaus pataisos namai Pareiškėjo kreipimuisi persiuntė įmonei, kuri negamina ir nedalina maisto Alytaus pataisos namuose.

51. Tyrimo metu gauti duomenys patvirtina tai, kad Socialinės globos skyrių kuruojantis būrio viršininkas A. R. (Seimo kontrolieriui vardas ir pavardė žinomi) aiškinosi Pareiškėjo badavimo priežastis, informavo jį apie badavimo žalą sveikatai. Tyrimo metu negauta jokių duomenų, kad Socialinės globos skyrių kuruojančiam būrio viršininkui A. R. Pareiškėjas būtų pranešęs apie išduotą nekokybišką maistą arba kitų asmenų daromus pažeidimus, o šis būrio viršininkas būtų tiesiogiai pranešęs UAB „A“ atstovams apie nuteistųjų nusiskundimus dėl maisto kokybės arba kitaip netinkamai atlikęs pavestas pareigas.

52. Remiantis pirmiau išdėstytų nustatytų aplinkybių visuma darytina išvada, kad Alytaus pataisos namų pareigūnai naudojami vaizdo stebėjimo sistemos užfiksuotais vaizdo įrašais nagrinėjant nuteistųjų padarytus nustatytos tvarkos (režimo pažeidimus), išnaginėjo Pareiškėjo kreipimuisi dėl maitinimo ir į šiuos kreipimuisi pateikė motyvuotus atsakymus. Tyrimo metu negauta duomenų, kurie patvirtintų Skundo aplinkybes, apie tai, kad Alytaus pataisos namų pareigūnai siekia nuslėpti esamą padėtį ir nesiima priemonių esamoms problemoms spręsti.

Dėl šių priežasčių Skundo dalis dėl kitų Skunde nurodytų aplinkybių atmestina.

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

53. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, nusprendžia:

53.1. X skundo dalį dėl maisto produktų vagysčių iš Alytaus pataisos namų virtuvės atmesti;

53.2. X skundo dalį dėl Socialinės globos sektoriuje nesudaromų tinkamų sąlygų mankštintis atmesti;

53.3. X skundo dalį dėl jo materialinio ir buitinio aprūpinimo ir elektros prietaisų apmokestinimo atmesti;

53.4. X skundo dalį dėl Alytaus pataisos namų pareigūnų veiksmų atliekant parduotuvės veiklos priežiūrą atmesti;

53.5. X skundo dalį dėl kitų Skunde nurodytų aplinkybių atmesti.

54. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia:

X skundo dalį dėl laikymo Socialinės globos sektoriuje netinkamomis sąlygomis pripažinti pagrįsta.

55. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 3 dalimi, nusprendžia:

X skundo dalies dėl užstato už tarą sistemos neveikimo Alytaus pataisos namuose tyrimą nutraukti.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

56. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 ir 17 punktais, Alytaus pataisos namų direktoriui Kęstučiui Jasmontui rekomenduoja:

56.1. pateikti informaciją apie įstaigoje nustatytą patalpų valymo ir dezinfekavimo priemonių kiekį pagal šių priemonių naudojimo instrukcijose nurodytas normas, atsižvelgiant į laikomų asmenų skaičių ir patalpų būklę, ir nustatyto kiekio priemonių išdavimą atitinkamoms patalpoms prižiūrėti (pateikti šiuos duomenis patvirtinančių dokumentų kopijas);

56.2. imtis priemonių, kad gavus pranešimus apie Alytaus pataisos namuose galimai padarytas nusikalstamas ir (arba) kitokias neteisėtas veikas, būtų imamasi realių priemonių pranešimuose nurodytoms aplinkybėms patikrinti ir atsakymuose būtų nurodyta, kokių konkrečiai priemonių buvo imtasi;

57. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, prašyčiau šią rekomendaciją išnagrinėti ir apie jos nagrinėjimo rezultatus informuoti iki 2016 m. gruodžio 30 dienos.

Seimo kontrolierių Augustiną Normantą pavaduojantis
Seimo kontrolierius

Raimondas Šukys